

O delu Arhivskega društva Slovenije

23. ZBOROVANJE ARHIVSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE, Velenje, 10.–12. oktober 2007

Arhivsko društvo Slovenije je v sodelovanju z Zgodovinskim arhivom Celje med 10. in 12. oktobrom organiziralo 23. arhivsko zborovanje. To je bilo vsebinsko zelo pestro. Obravnavali smo tri zelo različne in hkrati zelo aktualne teme, s katerimi se danes srečujemo slovenski arhivisti. Problematika arhivskih skladišč, uvajanje e-poslovanja, nova arhivska zakonodaja, ki je velikokrat neuskklajena s področno zakonodajo ustvarjalcev, prihajajoča regionalizacija, potrebe po novem profilu arhivskega poklica, povezanem z informatizacijo in digitalizacijo so teme, ki so pred nami.

Ali so to res izzivi za slovensko arhivsko stroko, kot je zapisala predsednica društva? Sama namreč na to gledam vse drugače kot na izziv. Zame osebno so izzivi tisto, kar mi predstavlja izziv čisto po strokovni plati, kako in čim bolje izpeljati zadevo. Reševanje problemov, ki so kot glas vpijočega v puščavi, pa je vse kaj drugega kot izziv. To so travme, s katerimi se srečujemo ob svojem delu. Vrsto let že opozarjamo na neurejene razmere pri varovanju arhivskega gradiva, ki je po zakonu kulturni spomenik. Kdo komu ne prisluhne? Sprašujem se, kdo je tisti, ki bi moral takoj ukrepati? Ali ni že dovolj, da iz leta v leto načenjamo teme, ki so že dolgo odprte? Kje je vzrok, da se zadeve rešujejo počasneje, kot je potrebno? Vprašanje sledi vprašanju in kot nam je vsem znano, je na koncu leta v planih dela za naslednje leto poudarjen ponovno isti problem, ki ga bomo morali rešiti.

Pa lepo po vrsti od začetka zborovanja do uspešnega konca.

Prvi dan, po uvodnih pozdravih predsednice društva, direktorja Arhiva Republike Slovenije, direktorja Zgodovinskega arhiva Celje in župana Velenja, smo lahko prisluhnili Tonetu Ravnikarju in njegovi predstavitvi zgodovine Velenja in Šaleške doline.

Sledili sta zanimivi predavanji Dragana Matiča in Tamare Javornik z Inšpektorata RS za kulturo in medije. Matič je v svojem referatu obravnaval problematiko materialnega varstva, stanja arhivskih depojev in prevzemanja arhivskega gradiva v zadnjih letih. Prikazal nam je razmere v vseh slovenskih arhivskih depojih, stanje pred inšpekcijo in spremembe, ki so se zgodile po njegovem ogledu. Javornikova je pojasnila, kako poteka delo inšpektorja na terenu oz. pri ustvarjalcih arhivskega gradiva, ki ne skrbijo zadovoljivo za svoj "tekoči" arhiv. Ob konkretnih primerih nam je prikazala, kako je lahko sodelovanje med inšpekcijsko in javno arhivsko službo uspešno.

Jedert Vodopivec je v svojem prispevku predstavila metodologijo za ugotavljanje nevarnosti, ki pretijo gradivu v arhivskih skladiščnih prostorih. Pri pregledu in oceni stanja zgradb in gradiva si lahko pomagamo s standardi, priporočili in že izoblikovanimi modeli pregledovanja in vrednotenja stavb. Najprej je predstavila osnovna izhodišča za pregled stanja arhivov in muzejev na podlagi priporočil in standardov za hrambo pisne dediščine, ki sta jih izdelala kanadska strokovnjaka Stefan Michalski in Robert Waller.

Takoj nato so sledili referati kolegic in kolegov iz vseh slovenskih arhivov, ki so na podlagi teh standardov in priporočil poročali o stanju svojih arhivskih skladišč. Zanimivi referati so nam dali temeljit vpogled v stanje skladišč in veliko izhodišč za pogovore. Med posameznimi predstavitevami ni bilo veliko razlik. Skupna ugotovitev je ta, da se lahko le redki pohvalijo, da imajo arhivska skladišča urejena skoraj po predpisih.

Naslednji dan je bilo dopoldansko zborovanje razdeljeno na tri sekcije. V prvi so referenti poročali o arhivskem gradivu, ki je sicer vsem poznano, a se v njem skrivajo dokumenti, ki so lahko poznani samo arhivistu, ki gradivo ureja. Poučno, zanimivo in verjetno se je še marsikateremu arhivistu ob poslušanju referatov prikradlo pred oči arhivsko gradivo, ki ga je opazil pri svojem delu. Danijela Juričič Čargo in Lilijana Žnidaršič Golec sta nam nanizali kar nekaj podatkov o "skritih dokumentih", ki jih lahko najdemo med urbarji. Hedvika Zdovc je opozorila na bogastvo dokumentov okrajnih sodišč, ki so nastajali med nastajanjem nove zemljiške knjige. Ljuba Dornik Šubelj je govorila o dokumentih, ki so nastajali med graditvijo elektrarne Dravograd in pričajo o kršitvah človekovih pravic ruskih vojnih ujetnikov med drugo svetovno vojno. Ivanka Zajc Cizelj je pri urejanju arhivskega gradiva OO SZDL Celje prišla do spoznanja, da je gradivo v tem fondu neprecenljive vrednosti za preučevanje življenja v drugi polovici 20. stoletja. Marta Rendla, zaposlena na Inštitutu za novejšo zgodovino, nam je predstavila, kako preverjajo in dopolnjujejo seznam smrtnih žrtev med prebivalstvom RS med drugo svetovno vojno in neposredno po njej v matičnih knjigah, ki jih hranijo še na upravnih enotah po Sloveniji. Referat Marijana Gerdeja smo si lahko prebrali v zborniku. Avtor nam predstavlja znano in manj znano arhivsko gradivo v fondih in zbirkah v Mežiški dolini, ki imajo pomen za lokalno in občo zgodovino. Roman Marinko je v svojem referatu, ki ga je napisal skupaj z Marto Rau Selič, nazorno predstavil tehnični postopek restavracije slovenskega filma O, Vrba. Film je še toliko zanimivejši, ker so ohra-

njeni redki zvočni posnetki glasu pesnika Otona Župančiča in pisatelja Frana Saleškega Finžgarja.

V okviru druge sekcije je potekala okrogla miza o stanju arhivskih depojev; navezovala se je na predavanja prvega dne zborovanja. Razpravljavci so ugotovili, da je metodologija za popis arhivskih depojev ustrežna in da bi bilo dobro kar najhitreje popisati stanje v vseh arhivskih depojih.

V tretji sekciji so predstavili e-arhiviranje. Prednosti in hkrati pasti e-poslovanja so vsekakor izzivi za današnjo arhivistiko, ki kar kliče po novem profilu arhivskega poklica, povezanem z informatizacijo in digitalizacijo.

Zadnji dan zborovanja je bil namenjen medarhivskemu sodelovanju. Svoje zgodbe o uspehu so nam predstavili predstavniki Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze v Ljubljani, Narodne in univerzitetne knjižnice, predstavnica arhivistov iz Hrvaške. Znana je njihova zgodba o uspehu. Včasih bi bilo mogoče dobro pokukati tudi na jug in ne samo na sever oziroma na zahod. Jelka Melik je v svojem referatu predstavila medarhivsko delovno skupino za pravosodje, ki jo sestavljajo arhivisti, pristojni za organe pravosodja in ustavnega sodstva. Poudarila je, da je lahko kljub pomanjkljivostim, napakam in slabostim vzorec ter kaže eno izmed poti nadaljnega razvoja arhivske stroke.

Kustos Pomorskega muzeja "Sergej Mašera" je na slikovit in poučen način prikazal, kako je lahko mednarodno sodelovanje dolgoročno za institucijo dobro.

Kakšno je (ne)sodelovanje med slovenskimi arhivi, nam je predstavila direktorica Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Kje in zakaj škripa ter kaj in kako (mogoče tudi zakaj) bi še bilo mogoče popraviti škripajoči voz?

Med drugimi temami je bilo nekaj besed povedanih tudi o InfoArhu, in sicer, kje so vzroki in zapleti, da ga še (vedno) ne uporabljamo pri popisovanju arhivskega gradiva. Drago Trpin, ki nas je želel obširneje seznaniti s koristnimi izkušnjami s pripravo aplikacije, je bil žal odsoten.

Seveda pa nobenega zborovanja ni brez dobrih organizatorjev. Delavci Zgodovinskega arhiva Celje z mag. Bojanom Cvelfarjem na čelu so se izkazali kot dobri organizatorji in prijazni gostitelji. Spremljajoči program je bil zelo dober in udeleženci smo dokazali, da se znamo še družiti in pogovarjati. Vsekakor pa ne smemo pozabiti še na ves trud preostalih dveh članov pripravljalnega odbora. To sta naš tajnik Andrej Nared in predsednica društva Mirjana Kontestabile Rovis. Vsi skupaj so dokazali, da je mogoče s skupnimi močmi veliko narediti. Potrudili so se, da je bil zbornik referatov natisnjen in tudi objavljen na spletni strani Arhivskega društva Slovenije že teden pred zborovanjem. Veseli me, da so o našem delu in zborovanju poročali tudi novinarji časopisa DELO, in

sicer dne 11. 10., 13. 10. in 16. 10. 2007. O zborovanju so poročali tudi lokalni tiskani mediji, radio in velenjska televizija. Pohvalno.

In še vprašanje za konec. Ali se bomo na naslednjem zborovanju spopadali z izzivi ali ponovno s starimi travmami?

Mira Hodnik

SKLEPI 23. ZBOROVANJA ARHIVSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

V Komisiji za sklepe so bili: mag. Metka Bukošek, Nataša Budna Kodrič, mag. Bojan Cvelfar, Mirjana Kontestabile Rovis, Judita Šega in dr. Jedert Vodopivec.

1. sklep:

Ugotovljeno je bilo, da je metodologija za oceno pogojev materialnega varstva uporabna in da se do posvetovanja v Radencih uporabi za popis preostalih depojev. Metodologijo je mogoče priporočiti tudi ustvarjalcem in pritegniti ostale slovenske univerze (mariborsko, primorsko in novogoriško) ter povabiti k sodelovanju tudi arhive iz sosednjih držav, kot so Hrvaška, Italija in Avstrija.

Da bi se izognili napakam pri pridobivanju in obnovi arhivskih skladišč, bi bilo nujno potrebno:

Ob pridobivanju novih arhivskih depojev zagotoviti aktivno sodelovanje arhivov pri nastajanju projektne naloge, gradbenega načrta ter vključitev v nadzor izvedbe gradnje in sodelovanje pri prevzemu dokončane stavbe.

Opraviti temeljito revizijo načrtov pred začetkom del, pri kateri morajo aktivno sodelovati tudi predstavniki arhiva. V tej fazi se še da odpraviti pomanjkljivosti, ki jih projektant v načrtu ni zajel, so pa za opravljanje arhivske službe in varstvo arhivskega gradiva bistvenega pomena.

Potrebno je doseči, da bodo odgovorni arhivisti in projektanti upoštevali vse potrebne predpise o materialnem varstvu arhivskega gradiva.

V projektu načrtovanih del mora biti predviden maksimalni obseg gradbenih, inštalaterskih in obrtniških del, tako da tudi brez klimatskih naprav zagotavljajo ustrezne klimatske pogoje za trajno hrambo arhivske dediščine. Vsa pozneje izvedena dela, ki se med gradnjo ali po njej pokažejo kot nujno potrebna, zahtevajo znatna dodatna sredstva, zato druga pomembna dela niso opravljena. Praksa je pokazala, da so pomanjkljivo izvedena gradbena dela praktično nepopravljiva.

Aktivno sodelovanje bodočega uporabnika prostorov z izvajalci del in financerjem. Žal se prepo-